

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.21.002/2016/6.szám

A Szegedi Ítéltábla a Bihari Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Bihari Krisztina) által képviselt felperesnek - Papp és Tóth Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Papp Kornél ügyvéd, 6721 Szeged, Sódordó u. 18.) által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2016. június 9. napján kelt 15.P.21.503/2015/31. számú ítélete ellen a felperes 34. sorszám alatt benyújtott fellebbezése alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T:

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a megfellebbeezett rendelkezéseit részben, az alábbiak szerint **megváltoztatja**.

A felperes által fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét felemeli 196 564 (egyszázkilencvenhatezer-ötszázhatvannégy) Ft-ra, és kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az állami adóhatóság felhívására a Magyar Államnak 49 141 (negyvenkilencezer-egyszáznegyvenegy) Ft elsőfokú eljárási illetéket.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 74 000 (hetvennégyezer) Ft másodfokú perköltséget, valamint az állami adóhatóság felhívására a Magyar Államnak 186 403 (egyszáznyolcvanhatezer-négyszázhárom) Ft másodfokú eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S

A felperes és az alperes jogelődje, a **(alperesi joegelőd neve)** Zrt. (a továbbiakban: alperes) 2008. június 3. napján deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek egymással, amely alapján az alperes 3 090 000 Ft kölcsönt nyújtott a felperesnek az **(gppjmű forgalmi rendszáma)** forgalmi rendszámú Renault (F) Space típusú gépjármű vételárának finanszírozása céljából. Az egyedi kölcsönszerződésben a felek a mértékadó devizanemet svájci frankban, a teljes hiteldíjmutatót 17,0 %-ban határozták meg. Rögzítették továbbá a havi törlesztő részletek összegét (49 839 Ft), számát (120) és esedékességét, továbbá az összes törlesztő részlet összegét (5 980 680 Ft). A kamat- és az árfolyamváltozás (kamatváltozás I. és kamatváltozás II.) elszámolási módjaként az ún. fix deviza konstrukcióban állapodtak meg.

A kölcsönszerződés részét képezte az alperes gépjármű hitelezési tevékenységre vonatkozó **(üzletszabályzat jelölése)**. számú üzletszabályzata (a továbbiakban: Üsz.), amely egyebek között az

alábbi - jelen jogvita és a fellebbezés elbírálása szempontjából releváns - rendelkezéseket tartalmazza:

- I.17.: „Mértékadó devizanem: az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem"
- I.18.c.: „Mértékadó kamatláb: Amennyiben a mértékadó devizanem egyéb (nem forint), úgy a mértékadó kamatláb a londoni bankközi piacon a mértékadó devizanem három havi időtartamra jegyzett, a Reuters Monitor megjelölt oldalán naponta közzétett kínálati referencia kamatláb (három havi LONDON InterBank Offered Rate-LIBOR)"
- I.22.: „Árfolyam: a Takarékbank Rt. által a mértékadó devizanemre kiemelt ügyfelek számára jegyzett hivatalos forintban kifejezett árfolyam"
- I.23.: „Rendkívüli árfolyamesemény: Rendkívüli árfolyameseménynek minősül az árfolyam szélsőséges mértékű (25 %-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest vagy egyéb, a Magyar Nemzeti Bank mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés (például intervenciós sáv eltolása, egyéb pénzügyi szabályok megváltoztatása), amely a forint árfolyamot a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja."
- I.24.: „Mértékadó árfolyam: a mértékadó devizanem vételi árfolyama az egyedi kölcsönszerződés létrejötte napján"
- I. 25.: „Kamatváltozás:
 - a) Kamatváltozás I.: a mértékadó kamatláb pénzügyi piacon bekövetkezett százalékos értékének változása függvényében a hátralévő törlesztő részletek összegét érintő kamatkülönbözet.
 - b) Kamatváltozás II. (árfolyamváltozás): a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbözet:
Kamatváltozás II. = fizetési kötelezettség x ((fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam /mértékadó árfolyam) - 1.)"
- IV.7.: „Amennyiben az elsődleges biztosíték opció és az egyedi kölcsönszerződés futamideje 5 évnél hosszabb, úgy Kölcsönbevevő köteles a Hitelező felszólítására - az eredeti feltételekkel egyező tartalommal - ismét vételi jogot engedni, amelynek időtartama legalább a szerződés lejártát követő 3 hónap."
- V.6.: „Amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem" nem magyar forint (HUF) a kölcsönszerződés deviza alapú szerződés, amely esetben a Kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euró esetében a mindenkor intervenciós sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az Euró keresztárfolyamának változása."
- XII. 1. pont: „Havi fix konstrukció esetén a kölcsönszerződés futamideje a felek minden egyéb külön jognyilatkozata nélkül meghosszabbodik, a Kamatváltozás és az Árfolyamváltozás I. megfizetésére rendelkezésre álló fizetési határidő időpontjáig. A Kamatváltozás miatti kamatkülönbözetet a Kölcsönbevevő a havi törlesztőrészletekben fizeti meg úgy, hogy a havi törlesztőrészletek összegének mértéke nem változik. A kamatkülönbözet a tőketörlesztés terhére kerül elszámolásra, amelynek arányában a szerződés futamideje módosul."

Az alperes a kölcsönszerződés alapján a 2014. évi XL. tv. (DH2 tv.) szerinti elszámolást elkészítette, abban az ügyleti kamatláb induló értékét 15,93 %-ban jelölte meg. Az elszámolás felülvizsgálatnak minősül.

A felperes keresetében - a kölcsönszerződés teljes illetve részleges érvénytelenségére alapítottn - kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 1 865 063 Ft megfizetésére. A szerződés egésze érvénytelenségét a Hpt. 213. § (1) bekezdés a), b), c), d) és e) pontjára alapította. A részleges

érvénytelenség körében az egyedi szerződés, valamint az Üsz. konkrétan megjelölt szerződési feltételei - köztük a IV.7. pont - érvénytelenségének a megállapítását kérte. A Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontja alapjára alapított érvénytelenség kapcsán hivatkozott arra, hogy a perbeni szerződés esetében a 41/1997. (III. 05.) Korm. rendelet nem alkalmazható, másrészt jogszabálysértő a THM meghatározása azért is, mert az alperes különmemű árfolyamokat vett alapul számítása során, az árfolyamrés alkalmazása pedig a DH1 tv. 3. § (1) bekezdése alapján érvénytelen. Érvelése szerint hiányzik a felek ügyleti kamatban való megállapodása, a szerződés nem tartalmazza az ügyleti kamat éves százalékban kifejezett értékét, továbbá azokat a költségeket, amelyek a szerződés megkötésétől kezdve felszámíthatóak. Véleménye szerint a szerződés rendelkezései alapján nem állapítható meg, hogy a deviza árfolyamának változásából fakadó összes teher korlátlanul őt terheli. Ez sem az egyedi szerződés, sem pedig az üzletszabályzat rendelkezéseiből nem tűnik ki. Eltérő álláspont elfoglalása esetére hivatkozott arra, hogy az Üsz. I.23. pontjából az a következtetés vonható le, hogy az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettség legfeljebb 25 % mértékig terheli.

Az érvénytelenség jogkövetkezményeként kérte a kölcsönszerződést határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánítani, az Üsz. I.18. c. pontja szerinti LIBOR ügyleti kamat alkalmazásával. Álláspontja szerint ennek figyelembevételével 3 154 912 Ft-ra tarthatott az alperes igényt az általa teljesített 5 008 975 Ft-tal szemben, a különbözet túlfizetésként jelentkezik, amelyet az alperes köteles visszafizetni.

Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Vitatta, hogy a szerződés bármely pontja a felperes által megjelölt okból érvénytelen lenne. Hangsúlyozta, a felek között létrejött szerződés deviza alapú szerződés, az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettség teljesítésére a felperes az Üsz. V.6. pontjában vállalt kötelezettséget. Azt nem vitatta, hogy a kamat éves százalékos értéke a szerződéskötés időpontjára vonatkozóan a szerződésben nem került feltüntetésre. Érvelése szerint azonban e hiány orvosolható. Kérte a szerződés érvényességének nyilvánítását akként, hogy az induló ügyleti kamat éves százalékos értéke 15,93 %.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a peres felek között 2008. június 3. napján létrejött **(kölcsönszerződés száma)** számú kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította akként, hogy az induló ügyleti kamat értékét évi 15,93 %-ban határozta meg. Megállapította, hogy a kölcsönszerződés részévé vált általános szerződési feltételeket rögzítő **(üzletszabályzat jelölése)**. számú üzletszabályzat IV.7. pontja érvénytelen. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 80 000 Ft perköltséget, továbbá az államnak 106 300 Ft elsőfokú eljárási illetéket, míg az alperest 5600 Ft eljárási illeték megfizetésére kötelezte. Határozatának indokolásában megállapította, hogy a perbeli szerződés a Ptk. 685. § e) pontja szerinti fogyasztói szerződésnek, míg a szerződéskötéskor hatályos Hpt. 2. számú melléklet III/13. pontja és III/5. pontja alapján lakossági fogyasztási kölcsönszerződésnek minősül. Alaptalannak találta a Hpt. 213. § (1) bekezdés a), b), e) és d) pontjaiban írt tartalmi hiányokra alapított érvénytelenséget. Határozatának indokolása szerint a felperesi állásponttal ellentétben a perbeli szerződés tekintetében is alkalmazandók a 41/1997. (III. 05.) Korm. rendelet szabályai, ezért az alperes a jogszabályok megfelelő alkalmazásával járt el, amikor ennek alapján a szerződésben meghatározta és feltüntette a teljes hiteldíjmutatót. Utalt arra, a THM meghatározása során a vételi és az eladási árfolyam miatt árfolyamrés került alkalmazásra, a DH1 tv. 3. § (1) bekezdése megállapította az ezt előíró rendelkezések semmisségét azzal, hogy azok helyébe a (2) bekezdés alapján a Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyama lépett, ennél fogva a THM értéke módosult, ez azonban nem érinti a kölcsönszerződés érvénytelenségét. Utalt továbbá arra, hogy a THM a már létrejött szerződésekhez kapcsolódó szerződésszerű adósi teljesítés esetén felmerülő ügyleti kamatokat, díjakat és költségeket tükrözi, a szerződésszegő magatartás miatt illetve a

többletszolgáltatásokkal kapcsolatosan felmerülő egyéb költségeket, díjakat, késedelmi kamatokat nem. Ezeket a THM számítása során figyelembe nem vett esetleges fizetési kötelezettségeket az alperes az egyedi szerződésben, az üzletszabályzatban és a hirdetményben határozta meg. Ezen okból a szerződés érvénytelennek nem tekinthető. Alaptalannak találta azt a hivatkozást is, hogy a szerződés az ügyleti kamatban való megállapodás hiányában nem jött létre. Kifejtette, a kamat nem csak akkor tekinthető meghatározottnak, ha azt a felek összecszerően vagy százalékos formában feltüntetik a szerződésben, hanem akkor, ha annak számítási módját megjelölik. Ez pedig a perbeli esetben megtörtént. Az ügyleti kamat az összes törlesztő részlet és a kölcsöntőke különbségének összegében határozható meg. Megállapította ugyanakkor, hogy miután a szerződés nem tartalmazza a kamat éves százalékos értékét, az a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja értelmében semmis. A szerződés azonban e tartalmi hiányosság ellenére is teljesíthető, mindez csupán a szerződés részleges érvénytelenségét vonja maga után. Az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezményét illetően kiemelte, elsődlegesen az érvénytelenség okának kiküszöbölésével a szerződés érvényessé nyilvánítása a cél, amely jogkövetkezményt a perbeli esetben alkalmazhatónak ítélte. Álláspontja szerint ugyanis az ügyleti kamat mértéke a szerződésből aggálytalanul megállapítható. Utalt arra, a 2014. évi XL. tv. (DH2 tv.) alapján végzett törvényi elszámolás az alperesi számítással egyezően határozta meg az induló ügyleti kamatlábat évi 15,93 %-ban. Tekintve, hogy az ún. DH törvények az egyedi szerződés hiányzó tartalmát az ügyleti kamat százalékos formáját nem pótolták, a bíróságnak kell rendelkezni a szerződéskötéskori ügyleti kamatláb feltüntetésével a szerződés érvényessé nyilvánításáról. A felperes azon hivatkozását illetően, amely szerint az árfolyamkockázatról nem kapott tájékoztatást, rámutatott, az Üsz. V.6. pontja valamint az Üsz. I.25. b) pontja tartalmából az észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára egyértelműen felismerhető kellett legyen, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag a fogyasztót terheli, illetve az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa. Megállapította, az Üsz. I.23. pontja a felperesi állásponttól eltérően nem az árfolyamkockázat maximális mértékét, hanem a rendkívüli árfolyamváltozás fogalom-meghatározását adja. Kiemelte, a felperes a személyes előadásából kitűnően kizárólag a fizetendő törlesztő részlet nagyságának tulajdonított jelentőséget, felfigyelt ugyan a sérelmezett „mértékadó devizanem: CHF” kitételre, belenyugodott azonban az alperes képviselőjének a válaszába, miszerint ennek feltüntetése csupán formai. A perben meghallgatott tanú vallomása alapján nem találta megállapíthatónak, hogy a felperes az alperestől a szerződési rendelkezésektől eltérő, az árfolyamkockázat körében hitelt érdemlőnek tűnő és utóbb tévesnek bizonyult tájékoztatást kapott volna. Rámutatott, a per tárgyát képező üzletszabályzati rendelkezések egy részének érvénytelensége közérdekű perben megállapítást nyert, a továbbiak érvénytelenségére való hivatkozást pedig - az Üsz. IV.7. pont kivételével - megalapozatlannak ítélte. A per tárgyának értékét a felperes marasztalási keresete szerinti 1 865 063 Ft-ban állapította meg, és ennek alapulvételével a pervesztesség-pernyertesség arányában határozott a perköltség és az eljárási illeték viseléséről.

Az ítélet ellen benyújtott fellebbezésében a felperes annak részbeni megváltoztatásával kérte az alperest 100 000 Ft megfizetésére kötelezni. Fellebbezésének indoka szerint a kölcsönszerződés a Hpt. 213. § b) és c) pontjaiba ütközik és ezáltal érvénytelen. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság megsértette a Pp. 213. § (1) bekezdésében és az 1959-es Ptk. 241. §-ában foglaltakat, mert erre irányuló kereseti és viszontkereseti kérelem hiányában módosította a szerződést anélkül, hogy a szerződésmódosítás jogszabályban írt feltételeinek fennálltát vizsgálta volna. Utalt arra, a szerződés ily módon történő módosítása az érdekeit lényegesen sérti, az ítélet ránézve „súlyosabb szankciókat” tartalmaz, mintha nem fogyasztóként kötötte volna a szerződést. Előadta, keresete a szerződés teljes érvénytelenségének megállapítására irányult, a szerződés részleges érvénytelenségét az elsőfokú bíróság erre irányuló kereseti kérelem hiányában nem állapíthatta volna meg. Hangsúlyozta, hogy az ügyleti kamat meghatározásának hiánya miatt a szerződés egésze megdől, a részleges

érvénytelenség jogkövetkezményei nem alkalmazhatók. Érvelése szerint az alperes által a DH2 tv. szerint készített elszámolás az induló kamatlábat nem tartalmazza, azt csak a jogorvoslati eljárás keretén belül kérhető, részletes elszámolás rögzíti. Tévesnek minősítette az elsőfokú bíróság azon megállapítását, hogy a jogorvoslati eljárásban az elszámolás bármely adatát, így az induló kamat mértékét vitathatta volna. Véleménye szerint ha a bíróság a törvényi elszámolás rendelkezéseit tartotta irányadónak, a pert meg kellett volna szüntetnie, és nem dönthetett volna ítélettel a kereset elutasításáról. Kiemelte, megsértette az elsőfokú bíróság a DH2 tv. 37. §-ában foglaltakat is, mert úgy alkalmazott jogkövetkezményt, hogy nem állapította meg a szerződés érvénytelenségét. Álláspontja szerint, mivel a szerződés érvénytelen a kamat feltüntetésének hiánya miatt, nem lehet érvényes a THM-re vonatkozó rendelkezése sem, ami a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontja alapján alapozza meg a semmisséget. Kifejtette, a kamatkikötés hiánya miatt a szerződés nem lehet deviza alapú, de ettől eltérő álláspont elfogadása esetén sem terhelheti az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettség az erre vonatkozó alperesi tájékoztatás hiányában. Utalt arra, hogy az alperesnek kellett volna bizonyítania, hogy az Üsz. V.6. pontja egyedileg megtárgyalásra került, illetve hogy a Ptk. 205/B. § (2) bekezdésének feltételei fennállnak. Az Üsz. I.23. pontjából pedig azt a következtetést vonta le, hogy az árfolyam-különbözet legfeljebb 25 % mértékig terhelheti. Álláspontjának alátámasztásaként hivatkozott a III/773/2015. AB határozatra és a 2008/48. EK irányelvre

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Fenntartotta az elsőfokú eljárásban előterjesztett védekezését.

A fellebbezés **alaptalan.**

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a peres felek a kölcsönszerződés létrejöttéhez szükséges lényeges feltételekben megállapodtak. Az ítélet tábla osztja az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját is, hogy a felperes által felhozott és a fellebbezéssel érintett érvénytelenségi okok közül kizárólag az ügyleti kamat éves százalékos értéke szerződésben való rögzítésének hiánya miatt állapítható meg a szerződés részleges érvénytelensége. Az elsőfokú bíróság helyesen vonta le az érvénytelenség jogkövetkezményeit is akként, hogy az ügyleti kamatláb megjelölésének elmaradásából eredő érvénytelenségi ok az e hiányosság pótlásával kiküszöbölhető.

A felperes fellebbezésében foglaltakra tekintettel az ítélet tábla az alábbiakat emeli ki:

Ügyleti kamatban való megállapodás hiánya, az ügyleti kamat százalékos értéke feltüntetésének hiánya

A jelen ügyben alkalmazandó Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. tv. (a továbbiakban: 1959-es Ptk.) 205. § (2) bekezdése értelmében a szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges. Visszterhes szerződés esetén mindenképpen lényeges tartalmi elem a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás meghatározása. Kölcsönszerződésnél - az 1959-es Ptk. 523. § (1) bekezdése szerint - a hitelező által nyújtott szolgáltatás a szerződésben meghatározott pénzösszeg adós rendelkezésére bocsátása, az adóst terhelő ellenszolgáltatás pedig a kölcsön összegének szerződés szerinti visszafizetése. Ennek megfelelően a kölcsönszerződés létrejöttéhez a feleknek meg kell állapodniuk egyrészt a hitelező által folyósítandó kölcsön összegében, másrészt az adós visszafizetési kötelezettségében. Bankkölcsönszerződés esetén az adós kamat fizetésére köteles (1959-es Ptk. 523. § (2) bekezdés), így az adós által teljesítendő ellenszolgáltatást úgy kell meghatározni, hogy az az ügyleti kamatot is tartalmazza. Ez azonban - amint arra az elsőfokú bíróság is helyesen utalt - nem jelenti azt, hogy a szerződésben feltétlenül rögzíteni kell az ügyleti kamatláb megjelölését. Jelen esetben tény, hogy a felperes által fizetendő ellenszolgáltatás szerződésben meghatározott

induló mértéke, azaz a törlesztő részletek összege meghaladja a kölcsön összegét, ez pedig igazolja az ügyleti kamatban való megállapodást. Mindezt nem érinti, hogy a törlesztő részletek a tőkén és a kamaton felül esetlegesen egyéb, az adós részéről teljesítendő fizetési kötelezettségeket is tartalmaznak.

Ettől eltérő kérdés, hogy a Hpt. 213 § (1) bekezdés c) pontja alapján a fogyasztási, lakossági kölcsönszerződések esetében nem mellőzhető a kamat éves százalékos értékének szerződésben való feltüntetése. Ennek elmulasztása azonban nem a szerződés létrejöttét, hanem a jogszabályi rendelkezés alapján annak semmisségét eredményezi. Nincs jelentősége annak, hogy az ebből a hiányosságból fakadó érvénytelenségi ok a szerződés egészének semmisségét, vagy csupán annak részleges érvénytelenségét eredményezi. Mivel az érvénytelenség oka egy hiányosság, nyilvánvalóan nem alkalmazható az érvénytelenségnek az a legalapvetőbb következménye, hogy az érvénytelen szerződéshez (szerződési feltételhez) joghatás nem fűződik, arra jogosultságot, vagy követelést alapítani nem lehet. A kamat éves százalékos értéke meghatározásának hiányából eredő érvénytelenség esetén az érvénytelenség 1959-es Ptk. 237. §-ában meghatározott „további” jogkövetkezményei alkalmazhatók, ennek megfelelően a DH2 tv. hatálya alá tartozó szerződések, így a perbeli kölcsönszerződés esetében - a körülményektől függően - sor kerülhet a szerződés hatályossá, vagy érvényessé nyilvánítására (DH2 tv. 37. § (1) bekezdés). Ennek az érvénytelenségi oknak a jogkövetkezményét azonban maga a jogalkotó rendezte a DH2 tv.-ben előírt ún. felülvizsgált elszámolás szabályainak megalkotásával. A pénzügyi intézményeknek ugyanis az általuk kötelezően elvégzendő elszámolást a DH2 tv. 16. § (2) bekezdése értelmében a Magyar Nemzeti Bank elnökének a DH2 tv. felhatalmazása alapján kiadott rendeleteiben (42., 54. és 55/2014 MNB rendelet) meghatározott tartalommal és formában kellett elkészíteniük. Az érintett MNB rendeletekből megállapíthatóan az elszámolásnak egyebek között tartalmaznia kellett a kölcsön induló kamatlábát, amelyet a részletes elszámolásban tüntettek fel a pénzügyi intézmények. A fogyasztó a pénzügyi intézmény által készített - az ügyleti kamatláb meghatározására is kiterjedő - elszámolás felülvizsgálatát a DH2 tv. 18-28. §-aiban meghatározott módon, határidőn belül és eljárások keretében vitathatta. Ha ezzel a lehetőséggel nem élt, a DH2 tv. 18. § (5) bekezdése értelmében úgy tekintendő, hogy az elszámolás során figyelembe vett adatokat - köztük az induló ügyleti kamatlábat - és az elszámolás eredményét nem kívánja vitatni, azaz azokat ráutaló magatartással elfogadta (1959-es Ptk. 216. § (1) bekezdés), ezért az elszámolás felülvizsgálatnak minősül, és az a továbbiakban nem vitatható. Ez egyben azt is jelenti, hogy az induló kamatláb felülvizsgált elszámolás során történő meghatározásával az érvénytelenség oka elhárult és ezáltal a szerződés „érvényessé vált” (konvalidálódott - 1/2010. (VI. 29.) PK vélemény 5. pont), s miután a felülvizsgált elszámolásra az „érvényessé vált szerződési tartalomnak megfelelően” került sor, az érvénytelenség anyagi jogi jogkövetkezményeinek levonása teljes körűen - a továbbiakban nem vitatható módon - megtörtént, attól utóbb a bíróság sem térhet el. Mindebből következően az ügyleti kamat éves százalékos értéke megjelölésének hiánya miatti érvénytelenség jogkövetkezményének levonására irányuló kereset elbírálása során az érvénytelenség 1959-es Ptk. 237. §-ában illetve a DH2 tv. 37. § (1) bekezdésében megjelölt jogkövetkezményei közötti választás lehetősége arra korlátozódik, hogy a bíróság érvényessé nyilvánítsa a szerződést azzal, hogy az érvénytelenség okának kiküszöbölése körében lényegében csupán rögzíti annak eredményét, ahogy maguk a felek orvosolták a szerződés hibáját.

Jelen esetben a perbeli kölcsönszerződés fentiek szerinti felülvizsgált elszámolása nem vitásan megtörtént, annak során az alperes - a felperes által a keresetlevélhez csatolt részletes elszámolás adatait tartalmazó okiratból megállapíthatóan - az induló ügyleti kamatlábat 15,93 %-ban határozta meg. A felperes az elszámolással szemben a törvényben biztosított jogorvoslatot nem merítette ki, ezt a kamatmértéket - a fent részletezettek szerint - ráutaló magatartással elfogadta, így ennek az

ügyleti kamatlábnak a bíróság általi megjelölésével pótolható a szerződés érvénytelenségéhez vezető hiányosság, s így módon a szerződés érvényessé nyilvánítható.

Téves a felperesnek az a fellebbezési hivatkozása, miszerint az alperes által a DH2 tv. alapján elkészített elszámolásban megjelölt induló kamatmértéket nem vitathatta. A DH2 tv. 18. § (1) bekezdése anélkül tette lehetővé a fogyasztó számára a pénzügyi intézmény által számára megküldött elszámolás vitatását, hogy e tekintetben bármiféle korlátot írt volna elő, következésképpen a fogyasztó panasszal élhetett mind az elszámolás alapjául vett adatok - köztük az induló ügyleti kamatláb -, mind az elszámolás eredménye tekintetében. Annak nincs jelentősége, hogy az induló ügyleti kamat értékét az ún. részletes kimutatás tartalmazza, a nem részletes elszámolólevél 1. oldal utolsó bekezdése tartalmaz ugyanis arra vonatkozó tájékoztatást, hogy milyen módon lehet igényelni a „részletes törvényi elszámolást”, illetve azt letölteni a megadott honlapról megelőző regisztrációt követően. A felperes e lehetőséggel élt is, hiszen maga csatolta keresetleveléhez a részletes törvényi elszámolást tartalmazó kimutatást.

Annak nincs jelentősége, hogy a felperes nem kérte az érvényessé nyilvánítást és az is közömbös, hogy az alkalmazott jogkövetkezmény mennyiben felel meg egyik, vagy másik fél érdekeinek. Ha a fél az érvénytelenségi perben az érvénytelenség jogkövetkezményének a levonását kéri, a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy az érvénytelenség lehetséges jogkövetkezményei közül melyiket alkalmazza. Ennek egy korlátja van, nem alkalmazhat olyan jogkövetkezményt, amely ellen valamennyi fél tiltakozik (Legfelsőbb Bíróság: Az érvénytelenség jogkövetkezményeiről szóló 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 7. pont).

A kifejtettek alapján nem volt tehát akadálya annak, hogy a felülvizsgált elszámolás keretében megállapított kamatérték meghatározásával a bíróság a szerződést érvényessé nyilvánítsa.

A bíróság a szerződés érvényessé nyilvánítása során lényegében valóban „módosítja”, illetve kiegészíti a felek szerződését annak érdekében, hogy az érvénytelenségi okot, illetve az azáltal előidézett érdeksérelmet kiküszöbölje, ennek a módosításnak a jogszabályi alapja azonban - a felperes hivatkozásával ellentétben - nem az 1959-es Ptk. 241. §-a, hanem a 237. §-a, ezen túl a perbeli esetben a DH2 tv. 37. §-a, ezért alaptalan a felperesnek az a fellebbezési érvelése, hogy az elsőfokú bíróság megsértette az 1959-es Ptk. 241. §-ában foglaltakat.

THM „helytelen” meghatározása

A felek szerződése rögzíti az éves százalékban kifejezett teljes hiteldíjmutatót, ezért megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjában írtaknak. Ha a teljes hiteldíjmutató nem az ügylet tényleges terheit mutatja, az nem a szerződés semmisségét eredményezi, hanem akarati hiba miatt (1959-es Ptk. 210. § (1) és (4) bekezdés) a szerződés megtámadására adhat alapot. A felperes azonban jelen perben erre alapítottnak a szerződést nem támadta meg.

Az árfolyamkockázatról való tájékoztatás hiánya

A felperes a fellebbezésében változatlanul arra hivatkozott, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozóan az alperestől tájékoztatást nem kapott, emiatt a szerződés egésze érvénytelen. A 2/2014. PJE határozat 1. pontja szerint a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezésének tisztességtelensége, amely szerint az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor -

figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos, nem volt érthető. Abban az esetben, ha a szerződés szövegéből és a pénzügyi intézmény által nyújtott tájékoztatásból egyértelműen felismerhető volt az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa, a vizsgált kikötés tisztességtelenségét az 1959-es Ptk. 209. § (5) bekezdésében foglaltakra tekintettel nem lehet megállapítani.

Helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az Üsz. V.6. pontjából kitűnik, hogy az ügyletnek árfolyamkockázata van, a felperes kifejezetten vállalta a mértékadó devizanem, azaz a svájci frank és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatot. A perben nem volt vitatott, hogy e rendelkezés az 1959-es Ptk. 205/A. § (1) bekezdése szerinti általános szerződési feltételnek minősül. A felperes az elsőfokú eljárásban nem tette vitássá, hogy ezen általános szerződési feltétel a szerződés részévé vált. Az erre való fellebbezési hivatkozás olyan új tényelőadás, aminek érdemi vizsgálatára a Pp. 235. § (1) bekezdése alapján nem kerülhetett sor.

Ezentúl a szerződés egyéb rendelkezései, így az egyedi szerződés „mértékadó devizanem CHF” és a „fix devizakonstrukció” kitétele is félreérthetetlenül jelezte, hogy a forintban feltüntetett havi törlesztő részletek összege változhat a futamidő során. Az üzletszabályzat I.17., I.22., I.24. és I.25.b. pontjainak együttes értelmezése eredményeként pedig egyértelmű lehetett a felperes számára, hogy az árfolyam változásából eredő kockázat fennáll, illetőleg hogy a kedvezőtlen irányú változás kockázata őt terheli. Az egyedi szerződésben ugyanis a felek meghatározták a mértékadó devizanemet, míg az üzletszabályzatban rögzítésre került a mértékadó devizanem fogalma (17. pont), a mértékadó árfolyam (24. pont), az árfolyamváltozás kiszámításának képlete (25.b. pont) és alkalmazásának feltételei is. Az üzletszabályzat I.25.b. pontja kifejezi a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének a deviza alapú kölcsönzés lényegéből fakadó változását, nevezetesen, hogy ha a kölcsön nyilvántartási devizanemének forinthez viszonyított árfolyama változik, ez maga után vonja a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének változását is, vagyis hogy neki kell viselnie az árfolyamkockázatot. A kamatváltozás II. üzletszabályzati pont megszövegezésének tartalmából egyértelműen megállapítható, hogy az ténylegesen a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének árfolyamváltozásból adódó módosulását szabályozza, amire a „kamatváltozás II.” szövegrész után zárójelben szereplő „árfolyamváltozás” kifejezés is utal. E rendelkezés egyértelműen és átláthatóan tartalmazza, hogy a kölcsönbevevőnek a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében árfolyamváltozást kell fizetnie, amelynek nincs felső határa. Erre utal az üzletszabályzat I.23. pontjában meghatározott rendkívüli árfolyamesemény fogalma is, ami nem hagyhat kétséget a kölcsönbevevőben a felől, hogy az árfolyam szélsőséges mértékben is változhat. Ebből a fogalom-meghatározásból ugyanakkor - az 1959-es Ptk. 207. § (1) bekezdése szerinti értelmezéssel - nem vonható le az a következtetés - ellentétben a felperes fellebbezésében kifejtettekkel - , hogy az árfolyam-különbözetből eredő fizetési kötelezettség legfeljebb 25 %-a terheli a felperest.

Ugyancsak felismerhetővé teszi az árfolyamváltozás fizetési kötelezettséget növelő hatását az Üsz. ún. fix deviza konstrukciót szabályozó XI. fejezete, amelyből egyértelműen kitűnik, hogy a forint svájci frankhoz viszonyított árfolyamának kedvezőtlen változása következtében a futamidő meghosszabbodik, az árfolyamváltozás miatt a törlesztőrészleteket az adósnak az árfolyamváltozás miatt a szerződéskötéskor tervezetthez képest tovább kell fizetnie.

A fogyasztót is terhelő együttműködési kötelezettségből eredően a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeire is tekintettel a kölcsönbevevőtől is minimálisan elvárható, hogy a nagy összegű, hosszútávra szóló pénzügyi ügylet jellegéhez, a vállalt kötelezettség mértékéhez igazodóan

tájékoztadjon a szerződés megkötése előtt (BDT2013. 2889), tanulmányozza át a szerződést, szükség esetén az egyes általa nem érthető rendelkezésekről tájékoztatást kérjen (6/2013. PJE). Ha a felperes kellő figyelmességgel és körültekintéssel elolvasta volna az egyedi szerződést és az üzletszabályzatot, úgy az előzőekben megjelölt szerződési rendelkezések alapján fel kellett volna ismernie, hogy fizetési terhei előre nem látható mértékben is megnövekedhetnek. A per egyéb adatai alapján nem volt megállapítható, hogy a felperes olyan tájékoztatást kapott az alperes szerződéskötéskor eljáró képviselőjétől, amelyből kiindulva alappal gondolhatta, hogy az árfolyamváltozás nem valós, esetleg nem őt terheli vagy hogy azt csak korlátozottan kell viselnie.

Alaptalanul kifogásolta a felperes, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta döntése során az Alkotmánybíróság III/773/2015. számú határozatában és a Kúria 2/2014 Polgári jogegységi határozatában foglaltakat. A III/773/2015. AB határozat tárgya a Kúria 2/2014.PJE határozat rendelkező részének 1. pontja és az ahhoz kapcsolódó indokolás alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezés volt, amelyet az Alkotmánybíróság alaptalannak ítélt és elutasított. Ez azt jelenti, a jogvita elbírálása során irányadónak tekintendő a polgári jogegységi határozat, amelyre egyébiránt a felperes fellebbezését maga is alapította. Az elsőfokú bíróság - a fent részletezettek szerint - a jogegységi döntésben foglalt iránymutatás helyes alkalmazásával állapította meg, hogy a szerződés rendelkezései alapján az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára felismerhető volt, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa.

A 2008/48. EK irányelv rendelkezéseit a magyar jogba a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. tv. (a továbbiakban: Fnyhtv.) ültette át. A törvénynek a jelen jogvita szempontjából releváns rendelkezéseit a „Hitelezést megelőző tájékoztatás” című fejezet tartalmazza. A törvény 6. §-a - a 2008/48. EK irányelvben foglaltakat átvéve - pontokba szedve egzakt módon határozza meg az adatok és információk azon körét, amelyeket a hitelezőnek a hitelszerződés megkötését megelőző szakaszban meg kell adnia. A tájékoztatás célja, hogy a fogyasztó a különböző hitelszerződésekre vonatkozó ajánlatok összehasonlítása alapján a hitelszerződés megkötése tekintetében megalapozott döntést hozzon (Fnyhtv. 6. § (2) bekezdés). Az árfolyamkockázatról való tájékoztatást érintő rendelkezést sem a 2008/48. EK irányelv, sem az Fnyhtv. nem tartalmaz, emellett a hitelező mulasztásához nem fűzi az érvénytelenség jogkövetkezményét. A felperes tehát az irányelv tartalmából téves következtetésre jutott.

Az ítéletábra nem osztja az elsőfokú bíróság perérték-számítással kapcsolatos álláspontját. A Pp. 24. § (1) bekezdésében foglaltak szerint ugyanis a pertárgy értékének megállapításánál a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értéke irányadó. A jelen ügyben a felperes a 1 865 063 Ft megfizetésére irányuló marasztalási keresetét a szerződés érvénytelenségére alapította azzal, hogy az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezménye a szerződés hatályossá nyilvánítása, amelynek keretében elvégzendő elszámolás eredményeként a követelt összegű túlfizetés mutatkozik a javára. Az alperes szerint viszont a felperesnek áll fenn tartozása vele szemben, ezért a keresettel érvényesített követelés az alperes marasztalásán túl az annak megállapítására irányuló igényt is magában foglalja, hogy a felperesnek nem áll fenn tartozása az alperessel szemben. Ebből következően a kölcsönszerződés érvénytelenségére alapított keresethez kapcsolódó pertárgyérték egyfelől a felperes által követelt összegből (1 865 063 Ft), másfelől abból a követelésből áll, amelyet az alperes a felperes még fennálló tartozásaként nyilvántart (2 230 038 Ft), s amely tartozást a felperes ugyancsak vitat. Mindezek alapján az elsőfokú eljárás pertárgy értéke mindösszesen 4 095 101 Ft-ban határozható meg. E pertárgyérték alapján a felperes részére engedélyezett illetékfeljegyzési jog folytán feljegyzett elsőfokú eljárási illeték összege az Itv. 42. §

(1) bekezdése alapján 245 705 Ft. A szerződés érvénytelenségére alapított kereseti kérelem - a kamat éves százalékos értéke szerződésben való feltüntetésének hiányában megjelölt érvénytelenségi okot leszámítva - alaptalannak bizonyult, amelyre tekintettel a pervesztesség-pernyertesség aránya az alperesre kedvezőbben 80-20 %-ban határozható meg, azaz az elsőfokú eljárási illetékből a felperest 196 564 Ft terheli, amely összegre az ítéletábla az általa fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét felemelte. Kötelezte továbbá az alperest a pervesztességéhez igazodó elsőfokú eljárási illeték megfizetésére. A magasabb pertárgyértékre figyelemmel az alperes javára megítélhető perköltség összege meghaladja az elsőfokú ítéletben foglaltat, azonban az alperes fellebbezést nem terjesztett elő, így annak felemelésére az ítéletáblának nem volt lehetősége (Pp. 253.§ (3) bekezdés).

A fentiekre tekintettel az ítéletábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, egyebekben azt helybenhagyta.

A másodfokú eljárásban a perérték 2 330 038 Ft (100 000 Ft túlfizetés + 2 230 038 Ft nyilvántartott tartozás). A felperes a fellebbezési eljárás során pervesztes lett, ezért a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése, valamint 4/A. §-a alapján kis kerekítéssel megállapított ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget a felperes köteles megfizetni az alperes javára a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján. A felperes köteles továbbá az Itv. 74. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján a fellebbezési eljárási illeték megfizetésére is.

S z e g e d , 2016. november 23.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
előadó bíró

Dr. Lengyel Nóra sk.
táblabíró